

ni pridobivanju prostovoljcev. Avtorica namreč opaža, da je še veliko stanovalcev in stanovalk, ki bi se želeli družiti s prostovoljci.

Prostovoljci lahko s svojo energijo ogromno prispevajo h kakovosti življenja stanovalcev doma. Za prostovoljsko delo s starim človekom je zelo pomembna sposobnost poslušanja starejšega človeka. Starejši imajo namreč veliko potrebo po tem, da so slišani, in prav prostovoljci jim to izkušnjo lahko nudijo ter s tem pripomorejo k zmanjšanju socialne izključenosti stanovalcev doma in tudi drugih starejših ljudi, s katerimi se prostovoljsko družijo. Pomembna komponenta prostovoljskega dela je pristna želja prostovoljcev za prostovoljsko delo in sposobnost za delo s starejšimi. Za dobro izvajanje prostovoljskega dela vsak prostovoljec potrebuje strokovno podporo, s katero premaguje ovire, s katerimi se srečuje pri tem delu.

Avtorica se je s svojim diplomskim delom dotaknila tematike, ki je danes za družbo zelo pomembna. Veliko ljudi opravlja prostovoljsko delo, vendar se o tem premalo piše. Menim, da bi se morali bolj zavedati pomena prostovoljskega dela, saj ima to delo velik družbeni doprinos. K prostovoljskemu delu je potrebno spodbujati vse generacije in z dobrimi zgledi pokazati, da je tako delo pomembno za osebni razvoj človeka, saj s tem, ko pomagaš drugemu, pomagaš sebi.

Klemen Jerinc

Pochobradsky Elisabeth, Bergmann Franz, Nemeth Claudia in Preninger Barbara (2008). Betreuungsangebote für demenziell erkrankte Menschen – Demenzhandbuch. Bundesministerium für Arbeit, Soziales und Konsumentenschutz. 279 str. V: http://www.bmsk.gv.at/cms/site/attachments/6/4/5/CH0060/CMS1218447318867/demenzhandbuch_inter.pdf (sprejem 7. 6. 2011)

PRIROČNIK O DEMENCI

Avstrijsko Zvezno ministrstvo za delo, socialo in zaščito potrošnikov je leta 2008 izdalo

praktičen priročnik z naslovom *Priročnik o demenci (Demenzhandbuch)*, ki poleg osnovnih informacij o bolezni vsebuje tudi pregled ponudb institucionalnega varstva dementnih oseb v celotni Avstriji. Nastal je v okviru projekta, ki ga je na podlagi naročila Zveznega ministrstva izvedlo Zdravje Avstrija (*Gesundheit Österreich / Geschäftsbereich ÖBIG*).

Tako kot v drugih evropskih državah se tudi v Avstriji podaljšuje življenjska doba starejših ljudi. Večina je zdravih in aktivnih do visoke starosti, vendar po drugi strani narašča tudi število tistih, ki potrebujejo nego in oskrbo. V zadnjih letih je omenjeno ministrstvo v svojih prizadevanjih posebno pozornost namenilo osebam z demenco in njihovim svojcem; po ocenah je v Avstriji trenutno okoli 100.000 bolnikov s to boleznijo in po predvidevanjih se bo njihovo število še močno povečalo. Ta bolezen povečuje tveganje za odhod v dom za stare oz. za sprejem v negovalno ustanovo (prav demenca je eden od poglavitnih razlogov za odhod v dom in potrebo po negi). Sestavni del ukrepov za bolnike s to boleznijo so tudi ukrepi za razbremenitev družinskih oskrbovalcev. V priročniku ugotavljajo, da v državi še vedno prevladujejo ponudbe institucionalnega varstva za zdrave in aktivne stare ljudi, medtem ko ponudba za bolnike z demenco ni zadovoljiva – od okoli 900 domov za stare in negovalnih domov jih trenutno le okoli 8 % nudi varstvo in oskrbo zanje – in jo bo treba razširiti ter prilagoditi naraščajočim potrebam. Gospodinjске in stanovanjske skupnosti se v Avstriji večinoma šele uveljavljajo. Pomembno vlogo ima tudi oskrba v družini, saj vsaka dementna oseba ne potrebuje namestitve v ustanovo. Zato je poudarek tudi na zagotovitvi alternativnih ponudb za razbremenitev družinskih oskrbovalcev, kot je npr. dnevno varstvo.

Obsežen priročnik o demenci je po vsebini razdeljen na dva dela: prvi del prinaša osnovne informacije o bolezni, pregled splošnih kriterijev kakovosti za varstvo bolnikov, oris položaja in-

stitucionalnega varstva v Avstriji in opis izvedbe raziskave. V osrednjem delu knjige so zbrani Portreti domov po posameznih zveznih deželah, v katerih so podrobno predstavljeni domovi, ki v svojo ponudbo vključujejo varstvo dementnih oseb. V dodatku se nahajajo vprašalniki, ki so bili uporabljeni v raziskavi.

Avtorji ugotavljajo, da je večina ustanov za varstvo dementnih ljudi usmerjenih v medicinsko nego in oskrbo. Za zagotavljanje kakovosti oskrbe niso nič manj pomembni tudi drugi dejavniki. Za določanje kakovosti razlikujejo tri kriterije – oblikovanje prostora, usposobljenost osebja in oblikovanje vsakdanjika. Pri tem je treba upoštevati, da imajo bolniki z različno stopnjo napredovanja bolezni različne potrebe, zaradi česar je treba ponudbo prilagoditi različnim potrebam bolnikov. Najustreznejši obliki stacionarnega bivanja zanje so t. i. gospodinjske skupine, v katerih je stalno navzoča hišna gospodinja, ter stanovanjske skupnosti, kjer oskrbo zagotavljajo zunanji servisi. Z ustreznim izborom barv, oblik, pohištva in razsvetljave je mogoče pri bolnikih okrepiti občutek varnosti, izboljšati njihovo orientacijo ter spodbujati njihovo samostojnost. Ustrezno prilagojen prostor zmanjšuje tudi sekundarne simptome bolezni, kot so npr. strah, nemir in agresivnost. Najprimernejši so prostori, ki so oblikovani po stanovanjskem modelu in vključujejo skupne prostore, kuhinjo in zasebne sobe. Za spodbujanje gibljivosti je posebej pomembna ureditev poti v zunanosti in notranosti domov (npr. okrogli hodniki).

Drugi kriterij za kakovost, ki ga obravnavajo avtorji, je usposobljenost osebja. Za varstvo dementnih oseb so najprimernejši timi, sestavljeni iz različnih poklicev, kot so negovalci, zdravniki, psihologi, fizioterapevti ipd. Pomembno je, da dobro obvladajo komunikacijo z dementnimi osebami, da imajo zmožnost empatije in razumevanja, da znajo ravnati z osebami z vedenjskimi motnjami, da so fleksibilni pri delu in da dobro obvladajo timsko sodelovanje.

Pri oblikovanju vsakdanjika v ustanovah je pomembno, da njegov potek ni togo določen, ampak se prilagaja oskrbovancem. Pomembno vlogo pri varstvu dementnih oseb imajo tudi individualno načrtovanje varstva in knjiga z življenjskimi zgodbami, ki vsebuje gradivo iz življenja oskrbovanca, pomembno za njegovo boljše poznavanje in razumevanje.

Osrednji del priročnika predstavlja pregled ponudb institucionalnega varstva v Avstriji za dementne osebe. Podatki so bili zbrani na podlagi omenjene raziskave, ki je bila izvedena leta 2007. V njenem okviru so domovom v Avstriji, ki jih je skupaj okoli 900, poslali vprašalnike in jih zaprosili, da podrobneje predstavijo svojo ponudbo. Anketo je prejelo tudi 250 nosilcev. Za vključitev v projekt so morale ustanove izpolnjevati naslednje kriterije: na voljo imajo posebno enoto, v kateri bivajo izključno dementni ljudje (gospodinjska skupina, stanovanjska skupnost, oddelek za dementne ipd.), osredotočene so na varstvo bolnikov z demenco, nudijo dnevno varstvo dementnim osebam. Na anketo se je odzvala vsaka druga ustanova (433), od katerih jih je 70 izpolnjevalo kriterije – 69 jih je predstavljenih v priročniku, ena ustanova je svojo predstavitev odklonila. Avtorji so podatke o domovih aktualizirali in dopolnili; prav tako so preiskali podatke o nosilcih, ki so dostopni na internetu oz. so v podatkovni bazi Zveznega ministrstva.

Po izsledkih projekta je v Avstriji trenutno na voljo 2200 mest za dementne osebe. V večini ustanov, ki so sodelovale v projektu, imajo zanje urejene posebne enote. Slaba polovica vseh mest je na oddelkih za dementne, četrtnina jih je v stanovanjskih skupnostih. Večina oddelkov za dementne in enot za dnevno varstvo nima skupne kuhinje, ki je urejena le v gospodinjskih in stanovanjskih skupnostih. Le maloštevilne ustanove imajo organizirano tudi dnevno varstvo, v celoti je na voljo 214 mest. V večini ustanov sprejemajo bolnike z različno stopnjo bolezni, v nobeni ni sprejem pogojen z lažjo obliko bolezni. V 28

ustanovah za sprejem ni čakalne dobe, v preostalih je ta zelo raznolika. Obiski svojcev so skoraj povsod mogoči ob katerem koli času. Prav tako v večini ustanov lahko stanovalci prinesejo s seboj svoje pohištvo, marsikje so dovoljeni tudi domači ljubljenci. V večini ustanov so prostori brez arhitektonskih ovir in prilagojeni dementnim osebam. Obroki so na voljo bodisi v jedilnicah ali pa v skupnih kuhinjah, ponekod se jih lahko postreže tudi v zasebnih sobah. Ponudba vsakodnevnih dejavnosti je zelo raznolika. Nadalje v vseh ustanovah ponujajo različne vrste nege, terapije in svetovanje – po potrebi so na voljo fizioterapija, logoterapija, ergoterapija, dietetika ipd. Kar zadeva zdravniško oskrbo, ima večina ustanov svojega zdravnika, v polovici ustanov ima enkrat na teden ordinacijo splošni zdravnik, v osmih je na voljo 24-urna zdravniška oskrba. V večini ustanov je mogoča tudi zobozdravniška oskrba, vizite nevrologa oz. psihiatra so redne ali po potrebi. Za nujne medicinske primere je poskrbljeno na različne načine – prevoz z rešilnim vozilom v bolnišnico, dežurna služba, domski zdravnik ipd.

Posamezne ustanove so v priročniku podrobno predstavljene na enoten način: nazivu ustanove sledijo splošni podatki (naslov, telefon, elektronski naslov, domača spletna stran ipd.), dostop z javnimi prevoznimi sredstvi, storitve, ki so na voljo v ustanovi in njeni bližnji okolici (frizerski salon, pedikura, pralnica, pošta, slaščičarna ipd.). Sledi opis ponudbe za dementne osebe: vrsta ponudbe (oddelki, gospodinjske skupine, stanovanjske skupnosti ipd.), število mest, kriteriji za sprejem, čakalna doba, čas obiskov, možnost, da imajo oskrbovanci svoje pohištvo in domače živali, možnost dnevnega varstva, stroški namestitve in možnost pridobitve finančne pomoči. Podrobne informacije najdemo tudi o ureditvi enot za dementne: nastanitvene možnosti (vrsta in opremljenost sob, prilagojenost prostorov, ostali prostori, ki so na voljo oskrbovancem ipd.), organizacija prehrane, različne storitve v ustanovi

(ponudba prostočasnih dejavnosti, terapija in svetovanje, doplačila storitev), varstvo in nega (posebni koncepti nege, izvajalci storitev, prostovoljci), zdravniška oskrba (zdravnik splošne medicine, specialisti, medinska prva pomoč) in možnosti vključevanja svojcev v oskrbo dementnih oseb (prirejanje večerov s svojci, možnosti udeležbe na internih usposabljanjih, izletih, pri vsakdanjih dejavnostih ipd.).

Zelo pregleden priročnik o demenci z izčrpnimi informacijami in številnimi podatki o institucionalnem varstvu za bolnike z demenco je nedvomno zelo koristen pripomoček za bolnike in njihove svojce, za skrbnike in vse zainteresirane. Želeti si je, da bi podobno publikacijo čim prej dobili tudi v slovenskem prostoru.

Tanja Pihlar

Grossmann Igor, Na Jinkyung, Varnum Michael E. W., Park Denise C., Kitayama Shinobu in Nisbett Richard E. (2010). Reasoning about social conflicts improves into old age. V: *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, letnik 107, št. 16, str. 7246–7250.

PRESOJANJE DRUŽBENIH KONFLIKTOV SE S STAROSTJO IZBOLJŠA

V javnosti velja prepričanje, da ljudje s starostjo postajajo modrejši, četudi se soočajo z upadom mnogih oblik kognitivnega procesiranja. Stari ljudje imajo več življenjskih izkušenj, še posebno z medosebnimi odnosi. Ideja o modrosti v starosti se sklada z vodilnimi teorijami v razvojni psihologiji. Psiholog Paul Baltes modrost opredeli kot znanje, uporabno pri soočanju z življenjskimi problemi, ki vključuje zavedanje različnih življenjskih okoliščin in spreminjanja le-teh, prepoznavanje, da imajo posamezniki in skupine različne vrednote in življenjske cilje, priznavanje negotovosti življenja ter znanje o načinih, kako se z negotovostmi soočati. Podobno sta Michael Basseches in Deirdre Kramer, predstavnika post-